

Solemne Acte d'Investidura
com a Doctor *Honoris Causa*

del Sr. José Luis García Delgado

del Sr. Eusebio Leal Spengler

Universitat d'Alacant
23 de setembre de 2011

Solemne Acte d'Investidura com a Doctor *Honoris Causa*

del Sr. José Luis García Delgado

del Sr. Eusebio Leal Spengler

U n i v e r s i t a t d ' A l a c a n t

23 de setembre de 2011

LAUDATIO

- *Laudatio* pronunciada pel Sr. Andrés Pedreño Muñoz amb motiu de la investidura com a doctor *honoris causa* per la Universitat d'Alacant del Sr. José Luis García Delgado

És per a mi un privilegi ocupar aquesta tribuna per a pronunciar la laudatio del professor José Luis García Delgado, persona i professor entranyable, mestre i amic. Un privilegi que compartisc amb els molts companys procedents de tota Espanya que avui ens acompanyen en aquest claustre.

És impossible en els pocs minuts que em corresponen, glossar els mèrits del professor García Delgado, tal com dicta la tradició. Obligatòriament, per raons de protocol de l'acte, he de ser inusualment concís. Sintetitzaré en cinc punts una vida acadèmica realment exemplar, molt rica i prolixa en detalls i estils que per la seua importància no haurien de sotmetre's a cap filtre de brevetat.

1. Un primer aspecte que cal destacar és el seu excepcional treball en la **Universitat Internacional Menéndez Pelayo**, molt primerencament com a vicerector, i posteriorment i durant deu anys, rector. Entre l'excel·lent elenc de rectors d'aquesta institució, José Luis García Delgado, rector honorari, ha destacat en gran manera per la seua pròpia personalitat acadèmica, com a home obert al treball interdisciplinari, la conjunció de sabers, el culte a la brillantor, el rigor i l'excel·lència. La seua labor al **palau de la Magdalena** i altres emblemàtiques seus va conferir a la **UIMP** una empremta moderna, al mateix temps que retia tribut a les arrels, membrades en el nom propi d'aquesta Universitat, amb la concurrència de les idees, la crítica, les humanitats i una excel·lent projecció espanyola —i hispanoamericana i internacional— impulsada personalment pel rector. No és aquest un element aïllat en la trajectòria de José Luis García Delgado qui ha sigut durant tota la seua vida una persona absolutament compromesa amb la Universitat, com en els difícils moments dels primers anys de la transició democràtica formant part de l'equip rectoral de la Universitat Complutense de Madrid.
2. Un segon aspecte és el seu afany, quasi doctrinari, a donar continuïtat i valor a la història del pensament econòmic espanyol, plasmat en una vocació exemplar de gratitud adquirida amb els seus primers mestres. A ell li agrada citar, dins dels economistes, **Valentín Andrés Álvarez**, **Juan Velarde** —director a més de la seua tesi doctoral—, **Gonzalo Arnáiz**, **Enrique Fuentes Quintana**, **Fabián Estapé**, **Luis Ángel Rojo** i **Gonzalo Anes**. No és intrascendent que la major part dels citats també hagen sigut distingits com a doctors *honoris causa* per la Universitat d'Alacant i en l'actual crisi econòmica siguen citats amb reiteració i enyorança. Amb tots ha compartit obres, projectes i inquietuds i també ha sigut executor d'una tenaç projecció dels seus ensenyaments en totes les latituds del seu treball. En aquest entorn, José Luis García Delgado exerceix amb destresa i brillantor un paper molt actiu com a acadèmic de número de la **Reial Acadèmia de Ciències Morals i Polítiques** des de 2002 fomentant una major comprensió intercultural del pensament econòmic espanyol i la seua rellevància social en la nostra història contemporània.

3. He de parlar ara de les seues contribucions científiques sobre l'economia espanyola. És impossible, en honor a la brevetat al·ludida, fer una mínima referència a cadascun dels seus treballs científics que han tingut una profunda repercussió en el coneixement de l'economia espanyola, plasmats en més de cent llibres i articles publicats i diversos centenars d'articles de divulgació. Els seus treballs inicials sobre el procés d'industrialització a Espanya han orientat un gran nombre d'estudiosos i investigadors. Ací sorgeix, a més, l'inici d'una escola que, en mètode i rellevància de continguts, va canviar una orientació disciplinària merament descriptiva en una progressiva reinterpretació analítica de l'economia espanyola. Això ha quedat plasmat en la direcció de manuals i obres col·lectives que vénen editant-se i renovant-se ininterrompudament en els últims 25 anys i impartides en totes les universitats. Sobre aquest tema, la figura del professor García Delgado ha sigut decisiva para, de manera persistent i incansable, aglutinar i dirigir les firmes de major prestigi dins d'Espanya. Em deixo de costat nombroses contribucions molt rellevants que hauria d'esmentar. Citaré una tan sols entre les més recents: l'elaboració dels comptes satèl·lit de l'economia social a Espanya i l'aportació d'aquest important sector al PIB en manera d'excedent social.
4. "Escola", acabe de dir-vos, però que no ha d'interpretar-se en el cas del professor García Delgado com una cosa merament academicista, sinó renovadora. Durant tota la seua vida universitària ha dut a terme una excepcional labor d'enfilada i estimul de les més destacades iniciatives, acadèmiques i editorials, entorn de l'economia espanyola desenvolupades entre els seus companys. Un exemple, amb pocs o nuls precedents en el nostre país han sigut les 25 edicions de les Jornades d'Alacant sobre Economia Espanyola, cita anual ininterrompuda on s'han debatut totes les fites, problemes i temes rellevants de l'economia espanyola amb els millors especialistes sense distinció de càtedres i amb presència de figures tan venerades com Enrique Fuentes Quintana, Luis Ángel Rojo o el cofundador amb José Luis, Juan Velarde. Aquesta labor —i moltíssimes altres— com la fundació i impuls de l'Associació Lliure d'Economia o la Revista d'Economia Aplicada han estat orientades principalment a animar els més joves, i a oferir-los possibilitats acadèmiques abans inexistents; o donar suport als universitaris que provenien dels centres superiors creats en aquests anys en moltes universitats espanyoles. Suport revestit de mil formes: des de la direcció de nombrosíssimes tesis doctorals, publicació de treballs o la concurrència permanent del seu magisteri. Els professors d'aquesta Universitat tenim una profunda gratitud amb José Luis per tota la dedicació que durant molts anys ha prestat a tots els seus professors sense excepció.
5. Finalment citaré, encara que siga breument, un vessant intel·lectual especialment brillant en el professor García Delgado, molt lloable en el nostre temps, on es reflecteixen les manques de l'especialització. Em referisc a la seua capacitat per a establir ponts entre les diferents disciplines, especialment amb les restants ciències socials o amb les humanitats. Ja he fet referència a la seua labor en l'Acadèmia. Deixeu-me que al·ludisca també al seu lideratge en un projecte realment important i singular: "el valor econòmic de l'espanyol", la nostra llengua, un actiu fins ara insuficientment valorat, clau en la internacionalització empresarial espanyola. Un projecte molt ambiciós promogut per Fundació Telefònica, amb la col·laboració de l'Institut Cervantes i la Secretaria General Iberoamericana, en el qual el professor García Delgado ha fet gala de la seua visió integradora, multidisciplinària i interdisciplinària i internacional, i ha gestat nombrosos ressons i punts de suport a l'altre costat de l'Atlàntic.

Potser hauria d'haver assenyalat molt al principi una identitat marcada en el seu codi genètic: la seua passió per ensenyar. Tota la seua vida professional, iniciada el 1967, ha discurregut en l'àmbit universitari. Més de 44 anys en diversos centres nacionals i internacionals en què destaquen la **Universitat Complutense de Madrid** i la **Universitat d'Oviedo**, de la qual a més va ser degà. I en el seu estil d'ensenyar ha transmès als alumnes molt més que magnífiques lliçons o ensenyament d'economia. Ha transmès ètica, elegància, criteri, història, cultura del nostre temps, tot amb un port que únicament els grans professors poden transmetre. Una gran generositat en el seu constant suport i lleialtat amb tots els seus deixebles

En definitiva: bé li quadra al professor García Delgado el que el recentment mort **Ernesto Sábat** (a qui va tractar en els seus anys de rector) va escriure en la seua obra **Uno y el universo**: "**La ciència és una escola de modèstia, de valor intel·lectual i tolerància**".

Com deia al principi, aquest doctorat té moltes adhesions, presents en aquests primers seients representants de més de 20 universitats espanyoles que han volgut acompanyar el professor José Luis García Delgado i donar-li suport en aquest acte. Ells s'uneixen al meu en el prec al Claustre perquè, considerats i exposats, aquests mèrits, autoritats i claustrals, s'atorgue i conferisca al professor José Luis García Delgado, la distinció de doctor *honoris causa* per la Universitat d'Alacant.

Moltes gràcies

- Discurs pronunciat pel Sr. José Luis García Delgado amb motiu de la seua investidura com a doctor *honoris causa* per la Universitat d'Alacant

Gràcies. No pot ser una altra la meua primera paraula, ja que és la manera més breu però també més expressiva d'apreciar el favor que es rep.

Gràcies, benvolgut rector; gràcies, benvolgut professor Pedreño. És veritat que des de fa molts anys em sent estretament vinculat a la Universitat d'Alacant, a la qual he vist créixer i aspirar a l'excel·lència, des d'aquells barracons embolicats en blanquinós pols de ciment dels anys inaugurals, fins a aquest admirable Campus que ara ens acull, el millor dissenyat i realitzat de tots els de Espanya. Ací he tingut el privilegi, durant tres decennis, que m'hagen renovat la seua confiança successives i bones promocions de professors del Departament d'Anàlisi Econòmica Aplicada, des de la d'Andrés Pedreño fins a la de Paloma Taltavull o Carmen Ródenas, des de la de Gloria Pardo fins a les més recents. Per això té per a mi cert aire de família el fet d'incorporar-me avui al vostre Claustre. Però és això mateix el que em permet conèixer bé el valor del que em concediu i tenir consciència del que a partir d'ara us dec: un deute que —seguint el savi consell dels teòlegs escolàstics— no m'apressaré a saldar, ja que l'essència de la gratitud és quedar amb delit en la càlida dependència a què ens obliga moralment el favor rebut.

Tinc, a més, dos motius addicionals per a sentir-me ara emocionat. Un, compartir aquesta honrosa investidura amb **Eusebio Leal**, amic volgut, amic admirat pel seu exemplar exercici com a historiador de la ciutat de l'Havana, per la seua alta qualitat intel·lectual, per la seua generositat amb Espanya —ho sabem bé Santiago González Romero i jo en la **fundació Archivo de Indianos-Museo de la Emigración**— i, sobretot, si se m'apura, pel seu provat patriotisme, aquesta noble virtut que alguns volgueren rebaixar de rang.

L'altre motiu és el record dels meus majors, els quals van trobar a Alacant, molt prop d'on ara estem i mentre s'endinsaven en la ancianitat, llargs anys de plaent assossec, contemplant el mateix Mediterrani salutífer que Albert Camus, de xic, veia des de l'altra riba. “Vaig créixer en el mar i la pobresa em va ser fastuosa; després vaig perdre el mar i llavors tots els luxes em van semblar grisos, la misèria intolerable”, va escriure l'autor de **L'estranger**. Al meu pare, l'única visió que no li va poder arrabassar una ceguesa progressiva va ser la claredat que reverbera el matí de cada dia en el mar, i cada dia la beneïa com un do.

Volguera correspondre a la gentilesa de tots per la vostra presència, oferint-vos algunes reflexions sobre el que ha sigut el meu treball com a universitari. Tant de bo encerte i servisca als col·legues que avui m'acompanyen per a repassar les seues respectives experiències i als més joves per a forjar-se els seus propis criteris. Seré molt sincer, i no recorreré a la falsa modèstia, encara que aquesta siga la més decent de totes les mentides.

Començaré per dir-vos com entenc i practique l'ofici de professor universitari. Després d'exercir-lo durant quaranta-quatre cursos (tot un avenir a l'esquena!, que diria Vittorio Gassman), potser alguna cosa pot valer el meu testimoniatge.

He viscut amb molta intensitat el meu treball de professor universitari, i en una triple dimensió: com a docent, com a investigador i fent això que anomenem, des dels temps de la renovació de la **Universitat d'Oviedo** pels deixebles de Giner, extensió universitària. Sempre m'he sentit bé sota el crèdit professional de “**professor**”.

M'ha agradat, en primer lloc, fer classe. El que alguns col·legues defugen, per a mi ha sigut una prova, però també una font generosa de satisfacció. Tal vegada és part de l'herència genètica, ja que el meu pare va ser un aplicat i honorós mestre d'escola. Molt o poc, he preparat cada classe, i mai he entrat en una aula com a professor sense aquesta dosi de concentració que necessita tot aquell que exposa en públic amb responsabilitat. La classe requereix preparació i destresa. Fins i tot certa elegància, ja que des de la tarima el professor transmet no solament coneixements, sinó també formes i maneres; el bon professor és també un educador. Així ho he concebut des que vaig començar aquesta faceta de l'exercici professional. I confessaré que encara cada classe que “**ix bé**” —que no són totes!— em procura certa eufòria. És una sort, sens dubte.

Atesa la meua inclinació cap a l'estudi —tot el meu recorregut universitari, m'agrada dir, ha consistit fins a cert punt a passar d'**estudiant** a **estudiós**—, i atès que sent per l'escriptura no poca passió, he anat fent amb naturalitat, en paral·lel al treball d'ensenyant, el meu camí com a autor de monografies diverses. Potser he escrit molt, però sense descurar l'acabat. I, com que no m'he dispersat excessivament a l'hora d'escollir temes, he pogut procedir per acumulació, és a dir, afegint amb la major cura possible, en tornar sobre un problema, capes successives d'informació o interpretació, matisos addicionals. Per aquest motiu el gruix de la meua obra es concentra en l'anàlisi del procés de modernització econòmica de l'Espanya contemporània, un terreny del qual amb prou faenes m'he apartat. En uns casos l'he abordat des del flanc sectorial; en uns altres, cenyint l'anàlisi als principals passatges històrics dels últims cent anys; en fi, encara en altres ocasions he acudit a la perspectiva regional. Fet i fet, és clar, aquestes òptiques diferents però complementàries d'estudi m'han facilitat moure'm amb certa agilitat pels secrets de la història contemporània d'Espanya i d'Europa, mentre que la primera no és sinó una versió “**discreta**” —apreciable, si es vol— de l'europea. I he gaudit quan, gràcies a la més ajustada contextualització d'un problema o a l'acarament de tons i detalls, el treball obtingut millora en la seua textura i en el seu abast interpretatiu, i conste que sóc molt poc donat a l'autocomplaença: sent inevitablement neguit en llambregar qualsevol text propi recentment publicat, esperant a voltes hores quan no dies per a fer-ho, i se m'agusa la mirada per a detectar incorreccions de fons i de forma.

D'altra banda, he alternat sempre les tasques d'aula i biblioteca amb la freqüentació d'altres fòrums i tribunes projectant fora del mateix recinte universitari informació i opinió, treball d'extensió universitària, en definitiva. Per aquest motiu he col·laborat assiduament en revistes i periòdics, i he conreat la conferència, un gènere que té les seues pròpies regles, que m'ha agradat anar dominant. Col·laboracions escrites i exposicions orals d'aquest gènere m'han servit per a no allunyar-me de la realitat més immediata, intentant prendre-li el pols a la situació socioeconòmica de cada moment, una forma, dient-ho amb altres paraules, de fer explícit el meu compromís amb els problemes i aspiracions del temps que m'ha correspost compartir.

La suma de tot això xifra el meu principal treball com a professor universitari. Ha sigut —ho repetiré— un treball molt

vocacional, en un sentit rigorós del concepte. Vocació és dedicació, no pressentiment sobtat. La vocació és constància, tremp, autodisciplina, disposició de l'esperit que amplia la nostra capacitat i que acaba donant-nos una satisfacció íntima que mai senten, per més recompenses que obtinguen, els qui treballen amb manca d'aquesta. Robert L. Stevenson, en una carta memorable, ho va dir d'una manera magistral: **si un home estima el seu ofici, dedicant-li la plenitud del seu talent i de la seua força, i si ho estima amb independència de l'èxit o la fama, llavors** —són termes textuais— **“els déus han cridat a la seua porta”**. És una metàfora amb fonament.

Afegiré unes paraules sobre la meua labor de gestió. Només amb els anys, amb els molts anys, som plenament conscients de la influència que els comportaments i habilitats dels nostres majors tenen en el que fem. Dic això perquè si del meu pare he heretat el gust per la docència i, també, per un cert ordre de viure (que **“és la saviesa”**, segons ens recorda Gil de Biedma), l'ascendència materna la relacione ara amb la meua propensió a assumir responsabilitats de gestió acadèmica, amb un i un altre perfil d'emprenedoria, com si la veta mercantil que ma mare heretara del meu avi —comerç de comestibles, primer a l'engròs als pobles de La Alcarria, i després al detall a Madrid, a partir de 1930—, nodriria una llarga dedicació a tasques de gestió en el món universitari.

Gestionar per a potenciar iniciatives i aglutinar voluntats, involucrant uns altres en projectes col·lectius. Així he tractat de procedir. Ja en els anys d'estudiant universitari, promovent l'organització d'activitats culturals. I més tard al capdavant de centres universitaris, de revistes acadèmiques, de jornades d'estudi, d'associacions de professors o d'assessories editorials. La meua labor docent i d'estudi l'he complementada amb aquest altre treball que genèricament podem dir de gestió acadèmica, volent transmetre, en fer-ho, entusiasme a col·laboradors i companys de fatigues: com a secretari o com a director de Departament, com a vicerector o com a rector d'Universitat, sent conseller de redacció d'una revista o el seu director, com a soci de peu o com a president d'associació.

Esment a part mereix, en tot cas, l'experiència en el Rectorat de la **Universitat Internacional Menéndez Pelayo (UIMP)**, primerament com a vicerector i després com a rector, quinze anys en total. Tres lustres d'absorbent treball acadèmic: triar temes i directors dels respectius cursos, apostar per unes o altres modalitats docents i mostres culturals, supervisar el desenvolupament de tot això, crear i sostenir un ambient estimulant per a professors i alumnes, cuidant els **“usos universitaris”**, per dir-ho amb Ortega. Un conjunt de tasques i afanys que m'han ensenyat molt, m'han posat en contacte amb matèries i especialistes d'àrees de coneixement diferents de la que jo cultive, la qual cosa m'ha reportat un benefici intel·lectual difícilment ponderable. He aconseguit a més fer aquest treball tenint a prop estupends companys, dels quals he après i amb els quals he gaudit de profunda amistat: en els anys del meu Vicerectorat, Santiago Roldán, que era el rector, i José Antonio Alonso, llavors vicerector adjunt; durant el meu llarg mandat rectoral, Juan Antonio Vázquez, que després seria al seu torn magnífic rector de la meua benvolguda **Universitat d'Oviedo**, Miguel Carrera, Rosario Gandoy, Juan Carlos Jiménez i Juan Ignacio Palacio, per només citar els del cercle més estret.

Afortunadament, la titularitat de la **Càtedra “la Caixa” Economia i Societat** —títol weberian molt deliberadament escollit—

m'està permetent, des de fa ja set anys, mantenir part d'aquesta línia d'activitat desplegada al capdavant de la **UIMP** i l'oportunitat de col·laborar amb un excel·lent economista i professor: Jordi Gual.

Em sembla obligat, per tant, subratllar la importància que en tota la meua trajectòria professional ha tingut el treball en equip, malgrat el plaer que em reporta el treball d'estudi en silenci i solitud, i el gust que sent quan escric aïllat, sense soroll, envoltat només de llibres, notes manuscrites i diccionaris, impulsat per la “**pressa lenta**” de què parlara **Juan Ramón Jiménez**. No incòrrer en contradicció. El treball intel·lectual ha de tenir sempre un component de treball personal, el component d’**“artesania”** —en el sentit que li va donar **Wright Mills**— que propicia la gestació d'idees i la cura de la forma. Cal preservar-ho encara quan s'actue en equip: el millor treball en grup s'aconsegueix quan cadascun dels individus que ho componen fa, prèviament o simultàniament, aquesta tasca personal. Treballar en equip té enormes avantatges i avui és imprescindible, però planteja també exigències òbvies. Ocorre com en les escenes corals del teatre o del cinema: solen ser les més divertides o les més espectaculars, però són també les que obliguen a una major disciplina de tots els qui intervenen (excepte, per ventura, en certes pel·lícules de **Berlango**, on sembla que cadascun fa el que li dóna la gana... i per instigació, que és el veritablement extraordinari, del mateix director, segons em va confessar aquest una vegada). Jo he tractat, en tot cas, de ser fidel a la meua convicció: la fase de treball personalitzat me l'exigisc per a comparèixer amb crèdit suficient davant l'equip de torn.

Clar que he tingut la fortuna de trobar amb qui formar equips estimulants. Quan era jove professor, Santiago Roldán i Juan Muñoz, compartint moltes vegades fins i tot una signatura única, un pseudònim col·lectiu, que va aconseguir cert predicament: **Arturo López Muñoz**. Després, temps endavant, quan ja granat, companys amb menys anys, però amb millor formació que jo. El seu suport m'és ja vital, i d'ells aprenc quasi per osmosi. No puc citar a tots, però desitjaria que tots se sentiren reconeguts en uns pocs noms: en els de María Teresa Costa, Manuel Martín Rodríguez, Cándido Muñoz, Andrés Pedreño i Antonio Torrero, tan generosos i lleials en tota vicissitud —per dir-ho a la manera de **Vicente Aleixandre**—; en el de Rafael Myro, sempre amatent, que tant m'ajuda en tot amb la seua presència diària en un Departament universitari, que ell, abans que ningú, me l'ha fet acollidor; en el de José Antonio Alonso, a qui dec bastant més del cinquanta per cent del bé que va tenir aquella original publicació trimestral que va ser **Revista de Economía** durant els quatre anys que la van deixar viure els seus inductes amos, el mateix José Antonio Alonso a qui dec l'impuls definitiu per a convertir una primera intuïció meua en un vast projecte d'investigació amb multiplicades trajectòries: em referisc a l'estudi de l'economia de l'espanyol com a llengua de comunicació internacional; en els noms de José María Serrano Sanz i Eduardo Bandrés, als quals dec, encapçalant un prestigiós grup de professors de la **Universitat de Saragossa**, no pocs ambiciosos afany acadèmic i, en particular, haver noliejat **Revista de Economía Aplicada** i mantenir després el seu acreditat rumb; en el de Paloma Taltavull, sostenint amb vigor sempre renovat durant un quart de segle, i contra vent i marea, les **Jornades d'Alacant sobre Economía Espanyola**; en el nom, en fi, de Juan Carlos Jiménez, amb qui, des dels primers anys noranta, he signat quasi dues desenes de treballs de cert abast, amb profit tots del seu talent i de la seua ploma culta.

Sense ells, i molts més que em brinden la seua col·laboració, amb prou faenes sabria què fer. La seua proximitat em fa més fàcil l'obligació de continuar llegint, estudiant, escrivint, de mantenir-me atent a l'evolució del món d'avui. Ells han contrarestat

—me n'adone— el cert autodidactisme del qual vaig partir en la meua carrera acadèmica, no obstant el mantell protector de Juan Velarde en circumstàncies diverses i l'ascendent que sobre mi ha exercit, quant a estil intel·lectual, un home savi i bondadós: Valentín Andrés Álvarez, qui, ja octogenari però amb admirable vigor d'esperit, em va distingir amb un tracte molt càlid durant la dura etapa d'oposicions a càtedra.

Aquesta última evocació —la de l'intens temps dedicat, com a opositor, a preparar-me per a defensar un programa i conèixer en profunditat conceptes i mètodes d'una disciplina científica— em convida a afegir encara, com a rematada d'aquesta confessió en veu alta sobre la meua trajectòria universitària, un advertiment, a manera de crida d'atenció. Curs a curs, des de fa ja bastants anys, constata que l'interès dels economistes acadèmics espanyols per les qüestions epistemològiques decau ostensiblement. Dit en termes equivalents: les exposicions i debats sobre els fonaments del coneixement científic tendeixen a desaparèixer de l'agenda dels nostres investigadors i docents d'economia. La situació actual contrasta, per descomptat, amb la que jo vaig conèixer en iniciar-me com a professor d'Universitat, al final de la dècada de 1960, i de la qual vaig obtenir profit durador.

Quines raons poden explicar tal deriva? M'atrevisc únicament a apuntar tres fets que bé podrien haver influït en aqueix sentit. Dos són d'índole administrativa. Es tracta, en un cas, de la creixent segmentació entre els estudis d'economia general i els de administració i direcció d'empreses, que conformen espais propis diferenciats, amb molt escàs flux d'intercanvis conceptuals i instrumentals. En l'altre cas es tracta de la marginació de l'obligat exercici sobre concepte, mètode i fonts, que abans es necessitava per a accedir a llocs estables en la carrera acadèmica, la qual cosa ha facilitat l'abandó de tot el que fa referència a l'epistemologia per part de molts investigadors i docents. És cert que era una prova gradualment degradada a força de rutines i convencionalismes admesos per quasi tots; una prova, per tant, abocada a reformar-se; però també és innegable que la seua eliminació, en la pràctica, ha conduït a prescindir totalment de les qüestions al·ludides.

El tercer fet, finalment, que pot estar influït en aquesta direcció és l'especialització reduccionista que ara predomina entre els investigadors en uns camps i uns altres de l'anàlisi econòmica. El problema no és l'especialització, sinó assumir-la deixant de costat, no solament territoris contigus, susceptibles de dotar de major significació a l'específic, sinó també la meditació sobre el sentit i la base científica del mateix treball. L'incessant refinament quantitatiu i instrumental —a part del llenguatge arcà—, juga fins a cert punt com a substitut o coartada, es guanya en formalització el que es perd en capacitat per a emmarcar adequadament el tema analitzat i oferir conclusions d'interès. Dient-ho metafòricament: dels nostres treballs d'antany, que només llançaven freqüentment llum de bombeta nua sobre unes o altres parcel·les de la realitat, s'ha passat ara als que il·luminen amb potents flexos halògens quadrícules d'infima dimensió i, en massa ocasions, del tot irrellevants. No estaria mal —permeteu-me la ironia— fer una anàlisi cost-benefici sobre el que així es guanya i es perd.

Acabe ja. Ho faig com vaig començar: pronunciant amb ànim cordial, és a dir, des del cor, la paraula gràcies. Gràcies, benvolgut rector, benvolgut Andrés, benvolguts professors de la [Universitat d'Alacant](#), benvolguts amics que m'heu acompanyat.

Fa exactament un any, el 23 de setembre de 2010 —coincidència quasi borgiana—, vaig rebre un missatge per correu

electrònic d'un company singular —lleig, catòlic i, ara ho sé, també sentimental—, que em donava notícia d'un acte acadèmic en el qual, absent jo, vaig ser referit en diverses ocasions per uns quants dels col·legues que allí van coincidir; el missatge em va sorprendre i em va afalagar llavors a parts iguals, encara que ho vaig entendre com a producte de la coneguda tendència de qui l'enviava a expressar-se amb desmesurada radicalitat: deia literalment en la seua línia final: “en aquest nostre petit món, hi ha molta gent que et vol: has de saber-ho i apreciar-ho”. Doncs bé, avui, emocionadament, comprove que això, per a la meua fortuna, és veritat, i em fa molt feliç.

Moltes gràcies.

LAUDATIO

- *Laudatio* pronunciada pel Sr. Miguel Louis Cereceda amb motiu de la investidura com a doctor *honoris causa* per la Universitat d'Alacant del Sr. Eusebio Leal Spengler

Amb molt de gust faré la *Laudatio* d'Eusebio Leal Spengler i comence amb una cita d'una persona molt estimada en la Universitat d'Alacant: Mario Benedetti,

Diu així:

El patrimoni dels pobles s'estremeix d'abandó. La nostra missió és entusiasmar les generacions esdevenidores perquè l'estimen.

Si l'estimem tornarà a concedir-nos el perdó del silenci i el perdó de la calma...

Aquestes frases, que el meu amic Miguel Ángel Fernández Matrán, president del **CICOP**, i jo mateix, utilitzem en algunes conferències, expressen esplèndidament el que fa Eusebio Leal des de fa molt temps: entusiasmar tothom amb els resultats aconseguits en la preservació del patrimoni de la seua Havana volguda.

Vaig conèixer Eusebio fa ja 19 anys i la primera vegada que el vaig veure es dirigia als transeünts en el mateix carrer, relatant històries de l'Havana Vella i tothom l'escoltava atentament.

Més tard, en reunir-nos a treballar, vaig quedar sorprès per la seua cultura i poder de convicció.

També em vaig assabentar de l'existència d'una seu de la **Universitat Politècnica de València** a l'Havana i en tornar li ho vaig comentar al rector Andrés Pedreño, que de seguida va pensar a obrir allí una seu de la nostra Universitat.

Tres anys després, el 1995, vam anar a l'Havana Andrés Pedreño i jo; vam visitar, acompanyats de Miguel Ángel Fernández Matrán, Eusebio Leal i allí es va forjar el **Projecte Havana** de la Universitat d'Alacant, va començar la nostra relació amb Eusebio, col·laboració que ja dura 16 anys, una causa important, encara que no l'única, perquè avui estiguem atorgant-li el doctorat honoris causa.

Perquè el motiu principal de rebre aquest doctorat és la seua formació i trajectòria professional, plagada de càrrecs, premis i reconeixements a la seua labor. En faré una breu ressenya.

Eusebio Leal Spengler, nascut l'11 de setembre de 1942 a la "ciutat de les columnes" és l'historiador de la ciutat de l'Havana i degà de la Facultat del **Col·legi Universitari Sant Geroni de la Universitat de l'Havana**.

És doctor en Ciències Històriques, Màster en Estudis sobre Amèrica Llatina, el Carib i Cuba, així com especialista en Ciències Arqueològiques. Ha cursat estudis de postgrau a Itàlia sobre restauració de centres històrics.

Però és molt més que tot això. És una persona d'una excepcional cultura i de gran optimisme, que sempre ha tingut una fe infrangible en l'ésser humà, en el seu poble i en la seua capacitat d'aconseguir les metes més altes. Deixeble del fundador de l'**Oficina de l'Historiador de la Ciutat de l'Havana**, el doctor Emilio Roig de Leuchsenring, va prendre la direcció d'aquesta

institució el 1967, la missió de la qual consisteix a contribuir a la difusió de la història i la cultura cubanes “a través de la preservació dels símbols i expressions materials i espirituals de la nacionalitat [...] i de la memòria historicocultural de la ciutat i especialment del seu centre històric, el major centre colonial d'Amèrica Llatina”.

Assumeix llavors les obres de restauració de la Casa de Govern, antic Palau dels Capitans Generals i Casa Capitular que conclouen el 1979, i aquesta és la fita de referència en la recuperació de l'Havana Vella.

El 1981 se li confereix la responsabilitat de conduir les inversions de les obres de restauració del centre històric, aprovades pel Govern de la Ciutat, començant amb la creació d'un Departament d'Arquitectura i altres dependències de l'Oficina de l'Historiador.

El Centre històric de l'Havana, declarat Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO el 1982, reuneix un grup de fortaleses, places, esglésies i edificacions monumentals que està considerat com un conjunt arquitectònic d'interès mundial.

Leal ha conduït durant anys les obres de rescat dels centenars d'immobles que guarda aquest conjunt, molts greument deteriorats, amb el suport d'un equip d'especialistes, arquitectes, enginyers i restauradors.

El 16 d'abril de 1986 li és assignada la responsabilitat de les obres en la fortalesa de San Carlos de la Cabaña i, més tard, les del castell dels Tres Reyes de El Morro.

Però el més destacable ha sigut el seu posicionament davant la rehabilitació i la seua actitud personal: “No pot haver-hi restauració de patrimoni en les nostres ciutats llatinoamericanes si això no va unit a un enfocament de desenvolupament social, de la família, de les persones que habiten els centres històrics”.

Escriurà un article “El desafiament de la preservació del patrimoni” on ens diu: “En l'ordre estrictament personal, em trobe compromès amb l'obra de restauració d'un centre històric, per a la qual fa ja bastant temps dibuixem un esquema de treball que ens va imposar la renúncia a les coses elaborades o preconcebudes des de dalt. Ens hem compromès amb un afany de desenvolupament cultural basat en el compromís social amb la comunitat que habita a l'Havana Vella, ja que no podem ignorar el concepte llatí del paper participatiu del poble”.

Com va dir Clàudia Gómez Haro “Una postura tan ètica hauria de ser exemple per a les nostres societats, ja que uneix dues virtuts necessàries i poques vegades compatibles: eficàcia i consciència social. Sabem que conservar el patrimoni cultural és molt costós des del punt de vista econòmic, a tal extrem que molts estats ho veuen només com una despesa i no com una inversió. No obstant això, el treball d'Eusebio Leal ha demostrat que pot fer-se una inversió, sense vendre, sense privatitzar, una inversió de caràcter espiritual, moral, a llarg termini”.

D'ací van sorgir programes tan ambiciosos com aules per a xiquets als museus, cases per a ancians, recerca de la creació de llocs de treball, la necessitat d'alçar al costat del museu l'escola primària, la llar de la dona i del xiquet. I això significa que avui podem parlar un llenguatge més ampli, més plural i més humà quant a rescat, restauració i conservació es refereix. Leal va desafiar la realitat, va rebutjar els pronòstics negatius i es va decidir a fer l'impossible: perseguir l'obra de restauració del centre històric, quan la nació es trobava sense recursos i abandonada per tots.

Eusebio Leal es va proposar: salvar l'Havana Vella, amb l'abnegació i valentia tan característiques de la idiosincràsia cubana. Leal

inscriu la seua obra en una presa de consciència col·lectiva i no la dissocia de la col·laboració del seu equip d'historiadors, arquitectes i professionals de la construcció i restauració: escriu en el seu llibre *Para no olvidar*: “Crec que tots hem rebut una crida: treballem contra el temps, pendents de la pluja, el cicló i la crisi econòmica. Tenim la percepció íntima que si aconseguim lliurar a la comunitat aquesta zona antiga de la capital, haurem vençut”.

Gràcies al seu talent personal i la seua perseverança, ha transformat la institució en una vertadera xarxa econòmica i cultural amb hotels, restaurants, botigues, museus i tallers de construcció i restauració, capaços de generar els fons necessaris per a la preservació del centre històric. Els resultats han sigut espectaculars i li han valgut una fama mundial. En total, prop de cent edificacions d'estructura complexa i la majoria de gran importància històrica, han sigut restaurades al voltant de les places d'Armes, Sant Francesc, la Catedral, plaça Vella, el Malecón, etc.

Eusebio Leal també ha reanimat la vida cultural i social de l'Havana Vella amb una multitud d'activitats, exposicions, trobades, debats culturals, científics, socials i comercials que tenen lloc cada mes en els vint-i-set museus, cases i sales especialitzades, els onze centres culturals del centre històric, les catorze biblioteques, els cinc laboratoris d'investigació, els tres gabinets d'estudis centrals i el centre d'arxius històrics.

Eusebio Leal és l'exemple viu que la salvaguarda patrimonial era possible en condicions econòmiques d'una extrema adversitat. Les seues qualitats d'excel·lent administrador i la seua condició d'amant de l'Havana han fet de la seua obra un innegable èxit econòmic i cultural.

En el seu article “Havana patrimonial” ens diu: “Hem retornat la vida a cada recinte en totes les seues manifestacions, com a digne hàbitat en què proliferen escoles, institucions culturals i de salut. Cridar la resurrecció del que semblava com a mort, resultaria a mirades puerils una croada romàntica. I si fos així no ens desentenem ni ens avergonyim de ser romàntics en temps assenyalats per esdeveniments apocalíptics. Els nostres menesters projecten altres formes de l'esperança: la que naix de la recuperació de la memòria, del somni compartit per molts de crear un nou ordre”.

Quant a càrrecs i premis citaré els que crec més importants:

President de la *Comissió Nacional de Monuments*, president del *Comitè Cubà de l'ICOM* i president d'honor del *Comitè Cubà de l'ICOMOS* i de la *Societat Civil Patrimoni, Comunitat i Medi Ambient*.

Ambaixador de bona voluntat de l'*Organització de les Nacions Unides*.

Acadèmic de número de l'*Acadèmia Cubana de la Llengua*, corresponent de la *Reial Espanyola* i membre corresponent de la *Reial Acadèmia Espanyola de la Història, de Belles Arts i Sant Ferran*.

Ha rebut condecoracions nacionals i unes altres de nombrosos països.

Premi europeu *Philippe Rotthier* 2001.

Premi 2002 de l'*Associació per a la Gerència dels Centres Urbans AGEU* en la *Secció d'Iniciativa Llatinoamericana*, València, Espanya.

A l'octubre del 2003 li va ser conferit el *Premi Nacional d'Història* per la seua dedicació al procés de restauració del centre

històric de l'Havana. Va rebre el guardó de la **Unió d'Historiadors de Cuba** durant el XVII Congrés d'aquesta organització que té lloc a la ciutat meridional de Cienfuegos.

Premi de la **Reial Fundació de Toledo** per la “**Rehabilitació del Centre Històric de l'Havana**”, en acte presidit per SM el Rei d'Espanya.

Premi **Pergamí d'Honor ONU-HABITAT 2007**.

Premi “**Reina Sofia 2007**” de Restauració i Conservació del Patrimoni Cultural, Espanya.

El 2008 se li va atorgar la Distinció **Miguel de Cervantes y Saavedra** conferida per la Federació de Societats Espanyoles de Cuba.

El 2009 se li va concedir la medalla del decenni mundial del desenvolupament cultural de la Unesco.

El Govern d'Espanya va aprovar recentment el seu ingrés en l'Ordre Civil d'Alfons X el Savi, i el va condecorar en la categoria de **Gran Creu**, per Reial Decret de 8 de juliol de 2011, a proposta del Ministeri d'Educació.

Ha escrit assajos, pròlegs i articles sobre història de Cuba, art, restauració i altres temes de caràcter general. És autor dels llibres: **Regresar en el tiempo, Detén el paso caminante, Verba Volant, Carlos Manuel de Céspedes El Diario Perdido, La Luz sobre el Espejo, Poesía y Palabra (I i II), Para no Olvidar (I i II), Fundada Esperanza, Fiñes, Patria Amada, Bio-Bibliografía (I, II i III)** i Legado y memoria.

Ha pronunciat conferències magistrals i acadèmiques en nombroses universitats, museus i institucions científiques.

Eusebio Leal pot sentir-se satisfet de la seua obra encara per concloure.

Gràcies Eusebio.

- Discurs pronunciat pel Sr. Eusebio Leal Spengler amb motiu de la seua investidura com a doctor *honoris causa* per la Universitat d'Alacant

Acollint-me a la primera paraula, la més bella potser entre les belles paraules de l'idioma, a la gratitud expressada pel meu entranyable i admirat amic el professor José Luis García Delgado, voldria subratllar l'honor que em comporta unir-me en aquesta cerimònia als seus mèrits, que en són molts, i cobrir amb aquests la pobresa dels meus. Els mèrits de què parle han sigut una lliçó de vida, fruit del treball intens d'un intel·lectual, un home que sap que tota idea ha de fonamentar-se en una sòlida base, sobretot quan es tracta de qüestions del món, qüestions econòmiques sobre les quals descansa el principi de la utopia, ja que en cas contrari esdevindrien fantasia i no hi hauria lloc per a considerar-les o tindre-les en compte. M'alegre que siga en aquesta casa, el bell i estimat campus d'Alacant, que tant em recorda a la ciutat ideal que va imaginar sant Agustí, la ciutat on l'harmonia es basa en la saviesa, en el concurs dels talents, en la cerca de la raó de ser i en l'elogi de les coses que per ser de ciència no han d'estar apartades de la bellesa i del culte natural a tota bondat humana. En la universitat, que és la institució permanent de la cultura on descansa el fonament de la societat des dels temps en què les primeres van ser organitzades, trencant un poc el privilegi del coneixement exclusiu de l'Església, la societat civil començava a gestionar el coneixement. Així van aparèixer universitats com la nostra, una de les últimes, sí, però antiga si es té en compte la presència espanyola al món d'on provinc. El 5 de gener de 1728 naixia la **Reial i Pontifícia Universitat de Sant Jeroni de l'Havana**. Era la vespra de l'Epifania i la ciutat es congratulava de rebre, en l'antic convent dels frares de l'orde de predicadors, la seu d'una casa d'estudis, al mateix lloc on havien brillat figures com el dominic valencià sant Lluís Bertran.

Vinc d'Amèrica, de l'Amèrica espanyola. Vinc també de la ciutat recordada i estimada sempre per tothom qui coneix la història de les relacions nascudes una matinada d'octubre de l'any 1492, quan, des del balcó atlàntic de Cuba, a les costes de l'actual província d'Holguín, Cristòfol Colom, sota els penons de Castella i Lleó, divisà una terra que va considerar bella i semblant a la d'Andalusia a l'estiu. Tot això li recordava l'amable terra del sud, tot això li recordava el somni plasmat fins aleshores als llibres savis dels antics, fonamentalment el de **Marco Polo**, que havia visitat Àsia. Un somni compartit amb Piazzetta i els grans viatgers europeus, un somni que va poder cristal·litzar no només durant les nits estrellades de La Rábida, a la Barra (Huelva), sinó també particularment, i molt especialment, en l'actiu campament de Santa Fe, on la reina personalment, la reina Catòlica, li va lliurar els poders per a conquerir i obrir la mar, segons el somni que havia de portar un mariner, descendent de **Hassun**, a passar la frontera de l'univers conegut. Així fou la invenció d'Amèrica, la qual si no va dur el nom de Colom no fou per una mesquina enveja d'**Amerigo Vespucci**, qui sentia admiració per l'obra colombina, sinó per la repetició en les cartografies de l'època del nom del florentí. No obstant això, segles després, quan **Simón Bolívar**, pare de l'emancipació que

fa dos-cents anys sacsa el continent, va voler crear la seua obra política i social, l'anomenà Colòmbia. Li restituïa així, segons ell, el nom del seu creador.

Som fills del somni de l'Espanya transatlàntica, cavallers antics, encara amb la capa i l'orgull d'aquells fundadors que, abillats en les seues armadures d'acer, van trencar un món, és veritat, per a fundar-ne un altre sobre les runes de piràmides i déus. Es va erigir l'encontre d'Amèrica i Espanya, de les moltes Espanyes, tal com les va imaginar l'apassionat poeta quan, en versos que encara recorde i que tantes vegades cite, en va descriure els somnis dient: “...han vertido en ti cien pueblos, de Algeciras a Estambul, para que pintes de azul tu largas noches de invierno”.

Vinc a la terra valenciana. Això és una cosa gran per als cubans, ja que al carrer dels Cordellers, a València, vingué al món Marià Martí i Navarro, pare de l'apòstol de la independència de Cuba, del poeta commogut i intens, de l'alliberador, d'aquell que va exercitar la llengua espanyola com pocs, del qui va merèixer l'elogi dels clàssics del seu temps i roman intacte on Amèrica i Espanya l'han situat. “Cultivo una rosa blanca en junio como en enero” o aquell vers apassionat i sentit a la **Universitat de Saragossa**, on va compartir exili i estudi, “amo la tierra florida, musulmana o española, donde rompió su corola la poca flor de mi vida”. I és que estic també en terra musulmana o espanyola. La primera vegada que hi vaig tornar, o que hi vaig venir, buscava el carrer dels Cordellers, el lloc on els teixidors d'espert havien rebut l'inquiet nen cubà que esdevindria, ja ho he dit, apòstol privilegiat de la seua història. València em va obrir les seues portes, de la mà d'amics entranyables avui presents entre el públic. No els esmentaré tots, només dos. Un ja no viu, l'ontinyentí Manuel Revert Nadal, qui va aportar a la meua obra la primera història de l'art quan érem pobres i descalços; no l'oblidaré mai. L'altre és Alfredo Peretó Comins, d'Alzira, valencià i faller. Ell em va ensenyar, sota el foc d'aquella terra, on sembla que el més important és veure el cel il·luminat, la bellesa d'una València que no coneixia. Sempre hi torne sorprès, com el dia en què em reclamà Andrés Pedreño i, seguint el signe que el professor Louis tan meravellosament ha dissenyat, vaig arribar a aquest campus preciós, que adés he comparat amb la ciutat ideal del bisbe d'Hipona.

A la Universitat trobaria amics entranyables com ara el rector Andrés Pedreño, autor del meravellós i magnífic elogi de José Luis García Delgado. Li agraiïc la bondat en rebre'm ací fa tants anys. També estic agraït a Margarita Mazzella i, molt especialment, a Begoña San Miguel. Elles van ser no només conductores d'un projecte, sinó també transmissores i receptores d'aquell amor que és força salvadora, el que tot ho funda i regenera. Per això vinc com a missatger d'aquella terra nostra, resolta, des de la batalla naval del 3 de juliol de 1898, a fer el seu propi destí. Provinc de l'alt tronc florit i robust de l'Espanya històrica, d'on es van desprendre, fa dos-cents anys, les sarments que fundaren un munt de nacions on, fruit d'amors primers, va nàixer Martín, el fill no reconegut d'Hernán Cortés i María, la indígena que li feia de traductora i confessora d'il·lusions. Provinc de sor Juana Inés de la Cruz, primera inspiració poètica del continent. Provinc de l'inca Garcilaso de la Vega, nascut de l'amor entre Garcilaso i una princesa incaica. Provinc de Santa Rosa de Lima i de sant Martí de Porres, el primer sant americà, el que amb una granera, espantant ratolins, es va obrir el camí cap al cel. Provinc d'aquella Amèrica i, més que dels cuirassats conqueridors, dels emigrants de després. No hi ha cases a casa nostra on no governe, des de la taula o des de la tomba, un d'aquells que es van obrir pas buscant un destí mou. Se n'anaren d'una Espanya pobra, immersa en una crisi insospitada i

inimaginable. En aquells anys una jove generació intel·lectual afrontava el desastre de les colònies perdudes. Després van patir la derrota d'Annual, la desfeta del Marroc. Per a fugir del servei militar, molts van anar a les muntanyes de Cuba. Allà, els forts llenyaters d'Astúries van aclarir les terres de Baracoa, els gallecs obriren camins a la mar i els canaris plantaren tabac. Ells van ser els nostres pares i avis, portem el seus noms i cognoms i parlem la seua llengua, que és el llegat més important d'Espanya al món i a Amèrica. Tenim l'orgull de l'idioma bell en què es van expressar els clàssics més purs, la llengua de Cervantes i de Teresa d'Àvila. Si primerament he recordat José Martí i la seua rosa blanca, ara sent darrere de mi la santa que em repeteix "vivo sin vivir en mí y tan alta dicha espero..."

Gràcies, Alacant, per tants records; hi ha molts amics entre el públic. José Luis ha parlat de les freqüents trobades a Oviedo; després d'eixir de la Magdalena, fèiem el plaent camí que passa per Santillana fins a Cabezón de la Sal, travessa el pont de San Vicente de la Barquera i entra a Unquera per a contemplar l'altitud dels Picos de Europa, on va conquistar la fe cristiana el primer camí per a obrir-se pas fins al sud d'Espanya i alimentar l'esperança.

Vinc de la Cuba que lluita, com deia, per obrir el seu destí. Agraïsc sense gens de vanitat el títol que m'oferiu. He de dir-vos una cosa important. Tal com hem escoltat en l'elogi i les paraules de resposta d'un il·lustre acadèmic, jo vaig ser autodidacte. Vaig nàixer en un bressol pobre i a penes vaig poder acabar l'educació primària. Ma mare, dona centenària i venerable que ara està a Cuba, espera aquestes paraules. A ella agraïsc haver-me obert el dur camí, després la universitat em va acceptar amb la condició de "suficiència i defensa de cadascuna de les assignatures". Eren lluites immenses, de nits, de setmanes, de mesos i d'anys per a buscar el que està ocult en el llibre que em va presentar en el jurament, per a trobar el més preciós que hom pot tenir: la humilitat i la saviesa.

Moltes gràcies.

- Discurs de benvinguda als professors José Luis García Delgado i Eusebio Leal Spengler al Claustre de Doctors de la Universitat d'Alacant, per part del rector de la UA Ignacio Jiménez Raneda en la cerimònia d'investidura del 23 de setembre de 2011

Vull iniciar la meua intervenció en aquest acte d'obertura del nou curs acadèmic agraint-vos a tots la presència ací amb nosaltres: als membres de la comunitat universitària que esteu en aquest paranimf i a totes les autoritats i representants de les diferents institucions que heu volgut compartir amb nosaltres l'inici d'aquest nou curs.

Voldria, ara, en nom de tots els presents, felicitar la professora María Teresa Soler Roch per la lliçó inaugural que ens ha brindat sobre el tema Deure de contribuir i dret de propietat en l'àmbit de protecció dels drets humans. La professora Soler, amb el rigor amb què sempre ha tractat tots els seus treballs d'investigació en el camp tributari, ens ha il·lustrat sobre les diferents maneres d'abordar el difícil equilibri que ha d'existir, d'una banda, entre els drets i garanties dels contribuents i, d'una altra banda, l'exercici del poder de què disposa l'autoritat tributària amb vista al sosteniment de les despeses públiques. La teua intervenció, Maite, ens ha ajudat a reflexionar sobre aquesta controvertida relació, per la qual cosa, en nom de tots els presents, vull felicitar-te per la brillant lliçó magistral que ens has exposat.

Voldria ara dirigir-me a totes i tots els que heu accedit a la jubilació i que us trobeu presents en aquest acte. Us agraiſc, personalment i en nom de tota la comunitat universitària, la dedicació que, durant tota la vostra vida professional, heu tingut cap a la Universitat d'Alacant. Aquesta continuarà sent sempre casa vostra i, encara que ja no podem comptar amb el vostre treball, sé que des d'ara, de manera desinteressada, sereu els millors defensors de la nostra institució en tots els racons de la nostra societat.

De la mateixa manera, hem reconegut en aquest acte la dedicació i l'esforç cap a la universitat de totes les persones que acabeu de fer 25 anys de servei. El prestigi de la Universitat d'Alacant s'ha sustentat de manera decisiva en la vostra dedicació.

Us necessitem i us demanem que prossegiu el vostre esforç perquè la nostra universitat continue cap a endavant

Però, si m'ho permeteu, voldria testimoniar especialment la gratitud que devem a la nostra companya del Servei d'Informàtica Àngela Crespo Marco, difunta durant el passat curs acadèmic. També he de manifestar el nostre especial record a Vicente Sala Bello, membre del Consell Social de la nostra Universitat, que ens va deixar el passat mes d'agost.

No podem evitar el dolor que sentiut els familiars i amics d'Àngela i Vicente, però vull que sapieut que estem al vostre costat. La Universitat d'Alacant sempre recordarà l'empremta que han deixat.

La secretària general en la seua memòria ha exposat el balanç de les activitats dutes a terme durant el passat curs acadèmic. Per això no reiteraré els importants avanços del curs passat, com l'èxit obtingut en la implantació del primer curs dels nous títols de grau, en els màsters oficials i doctorats, l'important creixement del nombre d'estudiants, els bons resultats obtinguts en les activitats d'investigació del nostre professorat, a més del seu reconeixement en diversos indicadors, la constitució de la

Fundació Parc Científic, la creació de noves **spin-off**, la posada en marxa de la **Seu Electrònica** de la Universitat, l'aprovació de la Política de Prevenció de la nostra Universitat, del Pla Pluriennal de Política Lingüística o la intensa activitat d'extensió universitària duta a terme.

No obstant això, voldria remarcar algunes de les actuacions que s'han dut a terme. Així, vull destacar que hem posat en marxa un grup d'Alt Rendiment Acadèmic (**ARA**) en el Grau en Enginyeria Informàtica, en què un mínim del 50% de la docència s'imparteix en anglès. Es tracta, sens dubte, d'una experiència de gran transcendència i d'una aposta ferma per la qualitat de la formació dels nostres estudiants. He de felicitar l'Escola Politècnica Superior pel fort compromís que ha assumit amb la posada en marxa d'aquesta important iniciativa. Heu sigut pioners en la introducció dels grups ARA, i la vostra experiència, a més, també ha servit perquè, en el curs acadèmic que ara s'inicia, dos centres més de la nostra universitat —la Facultat de Ciències i la Facultat de Dret— hagen decidit implantar aquests grups ARA. Hem de congratular-nos pel compromís que aquests tres centres han adquirit, i estic convençut que en els pròxims cursos acadèmics la resta dels centres de la nostra Universitat seguiran aquest exemple i promouran també la creació de grups ARA en les seues titulacions. Amb això consolidaran la seua aposta per la millora de la qualitat de la formació dels estudiants que quedarà, així, clarament reforçada.

Durant el curs acadèmic que ha acabat, s'ha produït un important canvi en l'estructura de centres de la nostra Universitat, en transformar-se l'antiga Escola Universitària d'Infermeria en la nova Facultat de Ciències de la Salut. Aquesta era una sentida aspiració de tots els membres de la nova facultat i ha comptat amb el suport unànime tant del Consell de Govern com del Consell Social, expressats en les sessions tingudes, respectivament, el 27 de gener i el 3 de març. La creació de la nova Facultat va ser finalment aprovada pel Govern valencià el passat 13 de maig, i proporcionarà, sens dubte, un important impuls tant als estudis com a la recerca en aquesta branca de coneixement.

El passat 5 de maig, a Boston, la Universitat d'Alacant va recollir el premi **Landmark Site**, que reconeix l'OpenCourseWare (OCW) de la nostra Universitat com el lloc de referència a escala mundial. Aquest premi ha sigut concedit pel Consorci mundial de l'OpenCourseWare, del qual formen part més de 250 institucions, entre universitats i altres centres d'educació superior d'arreu del món. Aquest premi forma part dels **Awards for OpenCourseWare (OCW) Excellence**, que enguany es concedien per primera vegada per a celebrar el desè aniversari d'aquest projecte internacional. Nascut en el MIT (Institut Tecnològic de Massachusetts), ràpidament es va estendre per totes les institucions d'educació superior del món, i ha sigut la Universitat d'Alacant una de les primeres universitats espanyoles a posar-lo en marxa l'any 2007. El projecte OpenCourseWare consisteix en la publicació de propostes i materials docents en obert, i, en aquests moments, és la Universitat d'Alacant la primera universitat del món que ha aconseguit aquest reconeixement. El reconeixement obtingut avala l'aposta estratègica sostinguda en el temps que fa la Universitat d'Alacant per la promoció del coneixement obert i la difusió de la seua producció acadèmica en plataformes tecnològiques sobre Internet accessibles a tothom. Però no és l'únic indicador que confirma el nostre excel·lent estat de salut en aquest àmbit. Així, per exemple, el Repositori Institucional de la Universitat d'Alacant (**RUA**) ocupa la posició 62 en el rànquing mundial de repositoris i en el rànquing web d'universitats ens trobem en la vuitena posició d'Espanya i en la 216 del món. El passat 19 d'abril el Claustre va aprovar, amb un ampli suport, el projecte de nou Estatut per a la nostra Universitat,

adaptat a la Llei Orgànica de modificació de la LOU (LOMLOU) i als desenvolupaments reglamentaris d'aquesta que fins a aquell moment havien vist la llum. Vull expressar el meu reconeixement als claustrals que han participat activament en el procés, al grup d'expertes lingüistes de la nostra Universitat que van proporcionar una gran ajuda en la redacció del text, a tots els membres de la Comissió de Reforma de l'Estatut per la seua intensa dedicació en cada una de les sessions de treball i, si em permeteu l'anglicisme, **last but not least**, a l'equip de la Secretaria General de la Universitat pel considerable esforç que ha fet. El nou Estatut, que es troba pendent d'aprovació per part de la Generalitat Valenciana, a més d'adaptar el funcionament de la nostra Universitat a les noves regulacions legals, proporciona més flexibilitat a la institució i ens permetrà fer front en millors condicions als importants reptes del futur.

La política universitària elaborada pel Govern d'Espanya des del 2008 s'ha enquadrat en el Pla Estratègia 2015, que té com a principal instrument de desenvolupament el Programa Campus d'Excel·lència Internacional. Amb aquest programa es pretén dur les universitats espanyoles a l'excel·lència "**mitjançant l'especialització, la diferenciació, l'establiment d'aliances i agregacions i la internacionalització del sistema universitari espanyol**".

Com probablement ja sabeu, la Universitat d'Alacant i la Universitat Miguel Hernández d'Elx decidírem concórrer conjuntament a la convocatòria de 2010 amb la presentació del projecte **Mediterranean Campus**, que uneix les nostres fortaleses en tres grans àrees d'especialització.

Però, possiblement, l'aspecte més singular del projecte que presentàrem es trobava en l'aposta decidida per la internacionalització de les nostres universitats, en plantejar la creació d'un campus als Estats Units amb una universitat nord-americana, que servira de catalitzador per a la captació de talent i per al desenvolupament de projectes docents, d'investigació, d'innovació i de transferència.

La col·laboració entre les nostres dues institucions no obeeïa a elements conjunturals, sinó que responia —respon— a un plantejament de futur sorgit del convenciment mutu dels avantatges que la nostra cooperació proporciona a les dues universitats i a la societat a què ens devem.

El projecte presentat en aquesta convocatòria de 2011, sota la denominació **Mediterranean Internacional Campus**, reté els elements fonamentals que caracteritzaven el projecte de la convocatòria anterior, però ha sigut reforçat significativament, ja que, entre altres agregacions addicionals rellevants, com la de l'OAMI, l'Institut Espanyol d'Oceanografia i Casa Mediterrani, compta amb l'agregació estratègica de la prestigiosa Universitat de Clemson (Carolina del Sud).

Una altra de les singularitats del projecte són les àrees d'especialització proposades, en les quals les nostres dues universitats disposen d'una gran experiència i un entramat d'instituts d'investigació, màsters i doctorats que abriguen les actuacions proposades, posant de manifest l'estreta relació del projecte amb el seu entorn socioeconòmic i amb el món empresarial. La primera fase de l'actual convocatòria ha sigut ja resolta i, així, el passat 29 de juliol, la Comissió Tècnica del Programa Campus d'Excel·lència Internacional va fer la selecció dels projectes que poden accedir a la segona fase de la convocatòria de 2011. Sis han sigut els projectes que han superat aquesta primera fase, entre els quals es troba **Mediterranean Internacional Campus**.

D'aquesta manera, el pròxim 20 d'octubre es farà la presentació pública del projecte davant de la Comissió Internacional; Comissió que, l'endemà, ha de resoldre seleccionant els projectes als quals finalment concedeix la qualificació CEI (o CEIR).

A més, les 5 universitats públiques valencianes hem decidit concórrer conjuntament a la convocatòria de 2011 presentant un projecte, coordinat per la Universitat Politècnica de València, denominat **Hàbitat 5U**. L'objectiu principal d'aquest projecte és convertir-se en impulsor i dinamitzador d'un procés de creixement intel·ligent, sostenible i integrador basat en el coneixement, la innovació, la creativitat, l'eficiència en la utilització dels recursos, l'ocupabilitat i la cohesió social i territorial.

El projecte Hàbitat 5U també ha superat la primera fase de la convocatòria, per la qual cosa el 20 d'octubre farà la seua presentació pública davant de la Comissió Internacional.

La participació en aquests projectes posa de manifest la voluntat de les universitats valencianes d'estar presents en totes les convocatòries competitives rellevants, per a així poder posar en valor les fortaleses del Sistema Universitari Públic Valencià. No dubtem de la importància quantitativa i qualitativa de la Universitat d'Alacant i del conjunt de les universitats públiques valencianes, per això confiem que la concessió de la qualificació de CEI al projecte Mediterranean Internacional Campus i, també, al projecte Hàbitat 5U proporcione aquest reconeixement a les nostres institucions.

Em referiré a continuació a un èxit de la màxima importància que s'ha aconseguit en el passat curs acadèmic: l'aprovació, el passat 21 de març del Pla Especial de Reserva de Sòl Dotacional Públic de la Universitat d'Alacant, que comprèn una superfície d'uns 159.000 m².

He de dir que aquest Pla Especial constitueix un pas fonamental per al desenvolupament del nostre Parc Científic, ja que mitjançant aquest instrument urbanístic es fa possible desenvolupar tota la infraestructura que el Parc requereix. Per això, vull expressar públicament, en aquest acte, l'agraïment de la Universitat d'Alacant a la Generalitat Valenciana pel decidit suport que ens han prestat.

Aquest Pla Especial, al seu torn, és la primera fase del projecte d'ampliació de la nostra Universitat. Va ser promogut per la Conselleria de Medi Ambient, Aigua, Urbanisme i Habitatge, a través de l'Institut Valencià d'Habitatge (IVVSA), i s'adiu amb el Protocol de col·laboració entre l'IVVSA, l'Ajuntament d'Alacant, i la Universitat d'Alacant, que es va subscriure el 6 de febrer de 2008.

Com ja vaig expressar en la meua intervenció de l'any anterior, el planejament de la segona fase de l'ampliació de la Universitat d'Alacant es va iniciar fa dos anys, mitjançant l'elaboració, per l'equip redactor dels corresponents documents, que, finalment, no van quedar adequadament recollits en la fitxa del Sector denominat Ampliació Universitat del Pla General Ordenació Urbana d'Alacant (PGOU).

La Universitat d'Alacant necessita poder dur a terme l'ampliació del campus; per aquest motiu estic convençut que el nostre ajuntament serà prou sensible a les necessitats de la seua universitat i trobarà les vies que permetran que l'ampliació del Campus dispose finalment de les garanties que facen viable el seu desenvolupament i aclarisquen el futur de la nostra institució durant els pròxims 30 anys.

El curs passat també ha vist la consecució d'altres importants èxits en l'àmbit de les infraestructures del nostre campus. Hi

destaca especialment l'execució del pas subterrani per sota de l'autopista A-77, que connecta el campus amb la seua zona d'ampliació, on es troben les edificacions del Parc Científic. Igualment, en la primera fase de l'ampliació del campus han quedat enllestides les obres de construcció de les naus incubadores d'empreses de base tecnològica, que resten així integrades en el nostre Parc Científic.

Tots hem pogut comprovar que, al llarg del curs passat, van concloure feliçment les obres de construcció de tota la infraestructura corresponent a la línia 2 del tramvia, que ha de connectar la ciutat d'Alacant amb Sant Vicent del Raspeig i que ha de significar una millora substancial en els accessos a la Universitat. Però, igualment, hem pogut comprovar que la línia encara no ha entrat en funcionament, raó per la qual les fermes expectatives dipositades en la seua entrada en servei per a l'inici d'aquest curs acadèmic no s'han vist satisfetes. Tots compartim l'extraordinària importància que aquesta línia del tramvia té per a la ciutat d'Alacant i per a tota la seua àrea metropolitana. Per això instem les autoritats a fer tots els possibles perquè la línia 2 del TRAM entre finalment en funcionament com més prompte millor.

Aquest acte d'obertura de curs acadèmic ha quedat realçat per dos importants fets: l'entrega de la Medalla d'Or de la nostra Universitat al senyor Francisco Javier Sogorb Guerra i la investidura com a doctors *honoris causa* dels doctors José Luis García Delgado i Eusebio Leal Spengler.

Més endavant em referiré als nostres nous doctors *honoris causa*, però en primer lloc voldria dirigir-me al senyor Francisco Javier Sogorb Guerra, que acaba de rebre la més alta distinció honorífica que pot atorgar la Universitat, la Medalla d'Or, i que ha de recaure en persones que han fet costat i han donat suport de manera especialment rellevant a la Universitat d'Alacant. Així ho va valorar el Consell de Govern de la nostra Universitat quan, el passat dia 29 de juny, va reconèixer la important tasca que Javier Sogorb havia dut a terme a favor de la Universitat d'Alacant.

Fa un moment m'he referit a l'aprovació, al final del mes de març, del **Pla Especial de Reserva de Sòl Dotacional**, que fa possible que el nostre Parc Científic es puga desenvolupar urbanísticament. També vull recordar que aquest Pla Especial i el conjunt del projecte d'ampliació del nostre campus van ser promoguts pel nostre enyorat José Ramón García Antón, quan era Conseller de Medi Ambient, Aigua, Urbanisme i Habitatge.

Però José Ramón García Antón no va treballar tot sol. Al seu costat va comptar amb la dedicació entusiasta i imprescindible de Javier Sogorb, gerent de l'Institut Valencià d'Habitatge (IVVSA), sobre qui va recaure la responsabilitat d'elaborar i gestionar la tramitació del Pla Especial. Javier ha sabut creure en el projecte, ens ha fet costat en tot moment, i la seua actuació, dedicació i afecte cap al projecte ha superat amb escreix el que estrictament formava part de l'articulat del conveni. Javier ha sabut buscar solucions a les dificultats que anaven sorgint, ens ha obert totes les portes i ha fet totes les gestions que han accelerat i portat a bon port la comesa que ens havíem proposat els uns i els altres. Us puc ben dir que sense la seua col·laboració i aposta personal avui no podríem afirmar que el 21 de març passat es publicara l'aprovació del **Pla Especial de Reserva de Sòl Dotacional Públic de la Universitat d'Alacant**, que, com sabeu, és la primera fase del Projecte d'Ampliació del nostre campus en el terme municipal d'Alacant.

La Universitat ha de ser lleial amb les persones que li han donat suport de manera tan important i tan desinteressada,

com és el cas de Javier Sogorb. Així ho va apreciar el Consell de Govern, i això m'ha permès entregar-li en aquest solemne acte d'obertura de curs acadèmic la nostra màxima distinció honorífica, la Medalla d'Or. En nom de la Universitat, moltes gràcies, Javier.

Acabem de procedir en aquest acte a la investidura de dos nous doctors honoris causa de la nostra Universitat: els doctors José Luis García Delgado i Eusebio Leal Spengler. Vull donar-los la benvinguda i dir-los que ens sentim molt honorats amb la seua incorporació al nostre Claustre.

Les universitats reservem la concessió del nostre més alt grau acadèmic a aquelles persones que, al llarg de la seua vida, han acreditat mèrits excepcionals en pro de la ciència, de la cultura, de l'art o del progrés de la societat. Com han exposat els padrins, els nostres dos nous doctors reuneixen mèrits sobrats per a ser mereixedors d'aquests guardons; per aquest motiu, en acceptar incorporar-se a la nostra universitat, vull agrair-los que ens permeten beneficiar-nos del seu prestigi.

Em referiré, a continuació, breument, als nostres dos nous doctors, començant pel doctor. José Luis García Delgado.

En primer lloc i, en nom de tots els presents, he de felicitar la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales per haver proposat incorporar el professor García Delgado al Claustre de la nostra Universitat, felicitació que vull dirigir singularment al Departament d'Anàlisi Econòmica Aplicada per haver pres la iniciativa, cosa que finalment ens ha conduït a l'acte acadèmic que acabem de celebrar.

Així mateix, vull fer públic el nostre reconeixement al padrí, el professor Andrés Pedreño, que en la seua laudatio ha exposat de manera clara i convincent els mèrits que concorren en el nostre nou doctor i que fonamenten indiscutiblement la seua incorporació al nostre Claustre.

Com a rector de la Universitat d'Alacant vull donar la benvinguda al professor García Delgado i dir-li que ens sentim molt honorats per la seua integració en la nostra Universitat.

No correspon que en la meua intervenció glosse el treball desenvolupat al llarg de la seua vida professional pel professor García Delgado, perquè els seus mèrits ja han sigut exposats pel professor Pedreño molt millor del que jo podria fer-ho ací. No obstant això, he de confessar-vos que se'm fa difícil adreçar-me al professor García Delgado mantenint l'adequat distanciament que un acte solemne com aquest exigeix. Som col·legues professionals i ens uneix des de fa molts anys una amistat que amb el temps s'ha anat reforçant.

Per això, us demane disculpes per les referències personals amb què em referiré tot seguit al nostre nou doctor.

Han passat més de 40 anys des que vaig tenir coneixement, sense saber-ho, del professor García Delgado. En aquell temps jo era un estudiant universitari i no el coneixia personalment, però vaig començar a llegir diferents textos que em van atraure, sense que jo poguera saber que ell n'era l'autor. Em referisc a tot una ampli conjunt d'articles que, a partir del 1967, i amb la firma d'Arturo López Muñoz es van publicar en una certa varietat de mitjans com ara **Cuadernos para el Diálogo**, **Triunfo**, el diari **Madrid**, etc. Arturo López Muñoz era una firma col·lectiva d'un reduït grup de joves titulats universitaris, entre els quals es trobava el nostre nou doctor, que van influir de manera important sobre les joves generacions d'aquell moment, àvides de conèixer opinions expressades amb una llibertat llavors inexistent.

Els articles de divulgació que firmava Arturo López Muñoz, per tractar-se precisament d'articles de divulgació, no se solen incorporar en els currículums acadèmics. Però això no vol dir que no foren importants; més aviat, al contrari, aquests articles van tenir una repercussió important, perquè expressaven opinió sobre molts temes, molts dels quals eren econòmics. Avui dia, els acadèmics, els economistes acadèmics són —som— molt poc inclinats a escriure treballs de divulgació, a expressar punts de vista ben articulats sobre els problemes econòmics del nostre moment. En aquest sentit podríem dir que, si ens comparem amb l'atreviment d'aquella època, no s'ha produït cap avanç, fins i tot podríem dir que hem retrocedit. Per això, m'ha semblat convenient destacar les aportacions que el professor García Delgado va fer en aquells moments tan importants de la nostra història, encara que aquells treballs de divulgació, com he dit, no s'acostumen a incorporar en els currículums acadèmics.

Acabe les meues referències personals cap al nostre nou doctor per a centrar-me, ara, en el treball acadèmic desplegat pel professor García Delgado. És obligat destacar la influència que ha exercit en la nostra professió, impulsant la creació de revistes professionals acadèmiques: *Anales de Economía, Información Comercial Española, Investigaciones Económicas, Moneda y Crédito, Papeles de Economía Española, Revista de Economía Aplicada*, per esmentar-ne unes quantes. El nostre nou doctor honoris causa ha sigut el fundador de l'Associació Lliure d'Economia, ha dirigit les biblioteques d'economia d'Espasa Calpe, Civitas, Marcial Pons i ha sigut rector de la Universitat Internacional Menéndez Pelayo (UIMP) durant 10 anys. Les seues publicacions són considerables i, entre aquestes, voldria destacar la gran influència que ha exercit i continua exercint el seu llibre *Lecciones de Economía Española*, que ha tingut més de 10 edicions.

No m'estendré més en aquest punt, perquè els exemples que acabe d'esmentar sobre la seua trajectòria acadèmica són més que suficients per a deixar constància dels grans mèrits acadèmics que ha atresorat.

Però no he d'acabar sense destacar l'estreta vinculació que el professor García Delgado ha mantingut amb la Universitat d'Alacant. El nostre nou doctor ens ha visitat en diverses ocasions i ha dirigit treballs d'investigació i tesis doctorals de professors del Departament d'Anàlisi Econòmica Aplicada. Ara bé, la nostra Universitat té un deute especial amb ell per haver sigut el creador de les Jornades d'Alacant sobre Economia Espanyola, juntament amb el professor Velarde i el professor Pedreño. D'ací a tot just un mes es celebraran les bodes de plata d'aquestes Jornades que tots els anys des de 1986 s'han desenvolupat interrompudament en la nostra Universitat. Aquestes Jornades han sigut i són el millor fòrum de reflexió sobre els problemes més rellevants existents en l'economia espanyola i han possibilitat l'assistència tots els anys dels millors experts econòmics a la nostra Universitat, com els professors Velarde, Fuentes Quintana, Rojo, Emilio Ontiveros, Pedro Solbes, etc.

La Universitat d'Alacant deu, per tant, reconèixer tot el suport que el professor García Delgado ha prestat a la nostra Universitat. Per això, i per a acabar, vull, José Luis, expressar-te el nostre agraïment per haver acceptat incorporar-te al Claustre de doctors de la nostra Universitat.

Permeteu-me que ara em dirigisca al doctor Eusebio Leal Spengler, els sobrats mèrits del qual per a ser reconegut com a doctor *honoris causa* per la nostra Universitat han sigut exposats en la laudatio, de manera totalment convincent, pel seu padri, el professor Miguel Luis.

Miguel, moltes gràcies per la teua exposició.

Eusebio Leal Spengler pot acreditar molts mèrits. Tants mèrits i tants reconeixements que aquest doctorat, més que afegir un nou honor a la llarga nòmina dels que ja se li han atorgat, honra la Universitat d'Alacant, perquè, ara, ja per sempre, el podem comptar entre els nostres.

Però no són només acadèmics els mèrits d'Eusebio Leal. La seua tasca, la que li ha donat renom universal i l'ha fet mereixedor de tants premis i honors per part de les més importants institucions nacionals i internacionals, ha sigut la de dedicar la seua vida i el seu interès a salvar l'immens patrimoni de l'Havana Vella, que és també, com tots sabeu, Patrimoni de la Humanitat. Eusebio Leal ha salvat de l'oblit i de la ruïna aquella prodigiosa Havana que Alejo Carpentier va anomenar amb raó la Ciutat de les Columnes. Ha conservat l'estructura urbana, ha rescatat edificis, palaus, esglésies, passejos, fonts, pedres, frescos, quadres i objectes per a l'ús o per a la delectació. I de vegades, cap al tard, al passejant de l'Havana Vella li pot semblar que fins i tot ha salvat el color dels sons de tots els qui durant segles la construïren i la usaren.

Però sent Eusebio Leal un humanista, en el millor dels sentits que té aquesta paraula, sempre ha sabut que una ciutat no és un museu, un simple dipòsit de les obres del passat, per molt belles que aquestes siguen. Una ciutat és l'espai en què s'inscriuen la societat i la cultura, és, doncs, el mosaic plural i divers de territoris on es materialitzen els interessos i els desitjos. L'Havana que Eusebio Leal ha volgut rescatar també ha sigut, doncs, la de tots els seus habitants, aquells que la mantenen viva. Per això, ha hagut de recuperar i reinventar mecanismes per a assegurar un allotjament digne i un entorn acollidor per als seus habitants, per a assegurar el dret a l'educació, a la cultura i a la protecció social; i, també, naturalment, perquè s'hi desenvolupen activitats econòmiques capaces de sostenir el seu projecte.

La Universitat d'Alacant té, a més, un deute amb l'historiador de l'Havana. Quan encara la internacionalització no formava part dels objectius prioritaris de les universitats espanyoles ni les universitats érem encara considerades actors de la cooperació al desenvolupament, el rector Andrés Pedreño i Eusebio Leal iniciaven una relació que dura ja setze anys. L'obertura de relacions amb Cuba no era únicament un deure imposat per la història, sinó també una oportunitat estratègica. Eusebio Leal ens va obrir sa casa, però sobretot ens va unir a la seua causa. I va sorgir el nostre **Projecte Havana**, un nom que hem conservat per fidelitat a la memòria, però que, com tothom sap, no expressa la identitat del projecte, perquè en el seu creixement ha acabat incloent relacions amb gairebé totes les universitats cubanes.

De llavors ençà, milers d'estudiants, professors i gestors han viatjat entre Cuba i Alacant per a treballar, per a teixir unes relacions que han passat a formar part dels senyals d'identitat de la Universitat d'Alacant. És impossible resumir ací els èxits del Projecte Havana: la llarga llista dels ciutadans cubans que han obtingut el doctorat per la Universitat d'Alacant; els centenars d'estudiants de la nostra Universitat que han fet les seues pràctiques en l'Oficina de l'Historiador; però també els mestratges, els projectes d'investigació, les publicacions conjuntes. Un dels últims èxits d'Eusebio Leal, la creació del centre universitari **Colegio de San Jerónimo** ha obert les nostres perspectives a la col·laboració docent en els camps de l'arqueologia i la conservació del patrimoni. Permet-me, Eusebio, que ara faça una menció explícita a un dels nostres projectes més desconeguts però del qual ens sentim més orgullosos: **l'Òptica del Colegio de Belén**.

Al llarg d'aquests setze anys han passat moltes coses a Cuba, a Espanya i al món. Hem conegut transformacions econòmiques

i socials, hem travessat crisis, hem assistit a la intensificació d'un procés de mundialització que té uns efectes cada dia més visibles. Coneixem avui la incertesa i assistim perplexos a les seues conseqüències socials, al creixement de la desigualtat i de la pobresa extremes. Assistim també a la pugna entre un orde injust i unes demandes de ciutadania que l'interpel·len ara des de vells i nous escenaris, des del carrer i des dels espais virtuals.

Si ens hem mantingut prop de l'Oficina de l'Historiador i de les universitats cubanes no ha sigut només perquè tinguem una llengua i una història comuna, ni tampoc només perquè els nostres dos països hagen compartit, fins i tot en períodes diferents, la dura experiència històrica de l'aïllament. Ho hem fet perquè hem continuat creient que les universitats podem fer aportacions a la construcció d'un món més just i més habitable. Ho hem fet perquè considerem que compartim amb Eusebio Leal la passió pel que ell ha anomenat la seua «*croada romàntica*». Permeteu-me que no siguen les meues paraules sinó les seues les que cloguen aquest reconeixement:

“Hemos devuelto la vida a cada recinto en todas sus manifestaciones, como digno hábitat en que proliferan escuelas, instituciones culturales y de salud. Llamar la resurrección de lo que parecía como muerto, resultaría a miradas pueriles una cruzada romántica. Y si así fuera no nos desentendemos ni nos avergonzamos de ser románticos en tiempos señalados por acontecimientos apocalípticos. Nuestros menesteres proyectan otras formas de la esperanza: aquélla que nace de la recuperación de la memoria, del sueño compartido por muchos de crear un nuevo orden.”

Moltes gràcies, Eusebio, per permetre'ns que la teua persona quede, d'aquesta manera, amb aquest doctorat *honoris causa*, vinculada encara més a la Universitat d'Alacant.

Fa poc més de tres anys es va iniciar un brusc canvi en el cicle econòmic que les economies occidentals havíem travessat. Des de 2008, la gravetat dels problemes econòmics que afecten tots els països del món occidental és ben notòria.

Des de fa any i mig, en el si de la Unió Monetària Europea (UEM), i de manera conseqüent amb l'únic mandat assignat al Banc Central Europeu (BCE) —la consecució de l'estabilitat de preus (quedant fora l'objectiu de creixement econòmic)—, s'han imposat amb rotunditat severes polítiques d'austeritat, que, eufemísticament, es denominen consolidació fiscal. A més, aquestes polítiques s'han posat en marxa en tots els països de l'euro simultàniament, tot i saber els efectes recessius que tenen sobre el creixement econòmic.

Els efectes que aquestes polítiques fiscals contractives estan produint sobre totes les administracions públiques són ben coneguts. La caiguda dels ingressos públics i les grans dificultats d'accés al crèdit, especialment per a les administracions perifèriques, estan fent extraordinàriament difícil el sosteniment de les polítiques de prestació dels serveis públics essencials.

No obstant això, és precisament en els moments més difícils quan es desvelen quines són les veritables prioritats de les decisions públiques.

Senyor conseller, és la meua obligació manifestar-li que les universitats hem de formar part de les prioritats socials. Amb aquesta afirmació no pretenc reclamar per a les nostres institucions cap mena de privilegi. Vostè sap que les universitats valencianes ja hem aplicat en els últims anys importants mesures d'austeritat.

Però em correspon assenyalar que les activitats que desenvolupem les universitats són molt beneficioses per a la societat. La

formació superior dels estudiants i la generació de nous coneixements mitjançant la investigació no sols beneficien privadament els que reben la formació esmentada i els que creen el coneixement al·ludit, sinó que generen uns efectes externs positius que arriben al conjunt de la societat.

Aportar recursos a la universitat no és gastar. És invertir en formació superior i en generació de nous coneixements. És, per tant, una excel·lent manera d'afavorir les generacions futures. El millor llegat que podem deixar als nostres fills i nets és posar a la seua disposició una formació superior de qualitat. Les societats pròsperes del futur seran les que aposten decididament per la innovació i per la creació i difusió del coneixement. Per això, les universitats hem d'estar dins de les prioritats fonamentals, si la societat, de veritat, vol apostar pel futur.

Des de fa molts anys la Generalitat Valenciana ha donat suport a les seues universitats. Des que el 1995, de manera pionera, es va subscriure el Primer Pla Pluriennal de Finançament, l'esforç fet per la Generalitat ha sigut sostingut. Les universitats públiques valencianes així ho hem reconegut sempre i sempre hem cregut que aquest és el camí que havíem de continuar transitant. No obstant això, a partir del 2005, una vegada acabada la vigència del segon Pla, van aparèixer incerteses, pal·liades parcialment amb les pròrrogues successives de l'últim Pla de Finançament. Finalment, com sabem, ara farà un any, el 30 de setembre de 2010, vam poder firmar, en aquesta Universitat, el nou Pla Pluriennal de Finançament del Sistema Universitari Públic Valencià 2010/2017.

A més de la importància que té disposar d'un pla pluriennal de finançament com a instrument perquè les universitats puguem planificar de forma eficaç i eficient la nostra activitat, el nou pla suposa un avanç significatiu respecte de l'anterior, ja que té en compte els importants canvis que s'han produït en les nostres universitats els últims anys. D'aquesta manera, el nou pla utilitza criteris d'assignació de recursos basats fonamentalment en els resultats obtinguts per cada universitat en tots els àmbits de l'activitat universitària, no sols la docència, també la investigació, la innovació i la transferència de coneixement, que són activitats cada vegada més rellevants. A més, el PPF proposa un equilibri entre el compromís d'austeritat a què obliguen les circumstàncies actuals i el reconeixement que, en el futur, un increment en el volum d'activitat de les universitats requerirà més recursos.

Durant l'elaboració del nou Pla de Finançament les universitats, conscients d'estar travessant una conjuntura econòmica clarament desfavorable, vam demostrar una gran responsabilitat en acceptar que l'entrada en vigor dels efectes econòmics del nou Pla es diferira a l'any 2013, fins i tot 2014, si les dades de creixement econòmic continuen sent desfavorables.

Senyor conseller, les universitats públiques valencianes considerem una bona notícia l'anunci que la contracció pressupostària que afectarà diversos programes de despesa no afectarà els compromisos previstos en el nou Pla Pluriennal de Finançament. Sens dubte, això és una prova que les universitats continuem estant entre les prioritats de la Generalitat.

Però, com vostè coneix bé, les demores que hem experimentat i que experimentarem en la recepció d'alguna de les mensualitats compromeses han sotmès i sotmetran les nostres institucions a problemes de tresoreria considerables. Això està donant lloc a endeutaments a curt termini que comporten onerosos costos financers, i a severes dificultats en el compliment de les nostres obligacions de pagament als proveïdors. A més, aquestes tensions estan sent molt més acusades com a conseqüència del nou

ajornament de les anualitats compromeses per al 2011 i el 2012, que tenen origen en els convenis que vam subscriure el maig de 2008 derivats del deute històric acumulat.

No pot posar-se en dubte que les universitats som i serem solidàries amb totes les institucions, especialment amb la Generalitat Valenciana, i amb la nostra societat, però no puc deixar de dir que la nostra tresoreria es troba en una situació pròxima al límit. Les universitats hem complert sempre les nostres obligacions i continuarem fent-ho en el futur. No ha de dubtar, per tant, senyor conseller, del rigor amb què, en aquestes circumstàncies tan adverses, anem a comportar-nos les universitats. Per això, estic en condicions de poder afirmar a tota la comunitat universitària, i a tota la societat, que la Universitat d'Alacant podrà fer front a tots els nostres compromisos de pagament.

Acabe ja. Al llarg dels seus més de 30 anys d'existència, la Universitat d'Alacant ha fet bé els seus deures: és una universitat competitiva i té un important reconeixement social i internacional. Puc assegurar-vos que la nostra Universitat —tots els membres de la comunitat universitària— posarem tot el nostre esforç i tota la nostra il·lusió per a continuar millorant la qualitat de la nostra institució. La Universitat d'Alacant continuarà duent a terme la missió que el nostre Pla Estratègic li encomana i, per això, reforçarem la nostra col·laboració amb totes les institucions públiques i amb les organitzacions socials i econòmiques, a fi de contribuir a prestar un millor servei al conjunt dels ciutadans a qui ens devem.

Moltes gràcies

ÀLBUM FOTOGRÀFIC DE LA CERIMÒNIA

**DOCTORS *HONORIS CAUSA* PER
LA UNIVERSITAT D'ALACANT**

Eusebio Sempere 1984
José Pérez Llorca 1984
Francisco Orts Llorca 1984
Alberto Sols García 1984
Russell P. Sebold 1984
Juan Gil-Albert 1985
José María Soler 1985
Severo Ochoa 1986
Antonio Hernández Gil 1986
Abel Agambeguián 1989
Joaquín Rodrigo 1989
Germà Colón Domènech 1990
José María Azcárate y Ristori 1991
Andreu Mas-Colell 1991
Juan Antonio Samaranch Torelló 1992
Manuel Alvar López 1993
Erwin Neher 1993
Bert Sakmann 1993
Jean Maurice Clavilier 1994
Antonio López Gómez 1995
Jesús García Fernández 1995
Jacques Santer 1995
Enrique Llobregat Conesa 1995
William Cooper 1995
Eduardo Chillida 1996
Mario Benedetti 1997
Gonzalo Anes y Álvarez de Castrillón 1998
Enrique Fuentes Quintana 1998
Luis Ángel Rojo Duque 1998
Juan Velarde Fuertes 1998
Eliás J. Corey 1999
Ramon Margalef i López 1999
Enric Valor i Vives 1999
Bernard Vincent 2000
Ignacio Bosque Muñoz 2000
Humberto López Morales 2000
Tyrrell Rockafellar 2000
Manuel Valdivia Ureña 2000
Gonzalo Halffter Sala 2000
Eduardo S. Schwartz 2001
Johan Galtung 2002
Immanuel Wallerstein 2002
Alonso Zamora Vicente 2002
Miquel Batllori i Munné 2002
Antoni M. Badia i Margarit 2002
Robert Marrast 2002
Ryoji Noyori 2003
Manuel Albaladejo 2003
William F. Sharpe 2003
José María Bengoa Lecanda 2004
M.ª Carmen Andrade Perdrix 2006
Antonio García Berrio 2006
Pedro Martínez Montávez 2006
Muhammad Yunus 2006
Alan Heeger 2007
Robert Alexy 2008

Eugenio Bulygin 2008
Elías Díaz García 2008
Ernesto Garzón Valdés 2008
Mario Vargas Llosa 2008
Boris Mordukhovich 2009
Jane Goodall 2009
André Clas 2010

Manuel Seco Reymundo 2010
Avelino Corma Canós 2011
Ramon Pelegero Sanchis 2011
Deborah Duen Ling Chung 2011
Alan Loddon Yuille 2011
José Luis García Delgado 2011
Eusebio Leal Spengler 2011